

Lääkäriliitto
Läkarförbundet

Lääkäri todistajana oikeudessa

25.9.2026

Lakimies, VT Kati Lehtonen
Suomen Lääkäriliitto
politiikkatoimiala

- 1. Säädöspohjasta**
- 2. Lääkäri oikeudessa**
- 3. Missä asemassa kuullaan**
- 4. Läsnäolo oikeudessa**
- 5. Todistamisesta ja siihen valmistautumisesta**
- 6. Korvaukset ja palkkio**
- 7. Lisätietoa**

1.Säädöspohjasta

Perussäännökset:

I Oikeudenkäymiskaari 17 luku

14 § ([12.6.2015/732](#))

Lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ([559/1994](#)) tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa todistaa henkilön tai hänen perheensä terveydentilaa koskevasta arkaluonteisesta tiedosta tai muusta henkilön tai perheen salaisuudesta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tiedon, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, **suostu todistamiseen**.

Tuomioistuim **voi velvoittaa** 1 momentissa tarkoitetun henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on **vähintään kuusi vuotta vankeutta**.

15 § [\(12.6.2015/732\)](#)

Tuomioistuin **voi velvoittaa** lainkohdassa tarkoitetun henkilön todistamaan, jos se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, **on kuollut ja jos erittäin tärkeät syyt** ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

22 § [\(12.6.2015/732\)](#))

.....

Sillä, joka on saanut ... 14 §:n 1 momentissa tarkoitetun tiedon toimiessaan lainkohdassa tarkoitetun henkilön *palveluksessa tai muuten hänen apunaan, on vastaava velvollisuus tai oikeus* kieltäytyä todistamasta kuin vastaavassa lainkohdassa tarkoitetulla henkilöllä. Palveluksessa tai apuna toiminut henkilö voidaan kuitenkin määrätä todistamaan 15 §:n 1 momentissa säädetyillä edellytyksillä...

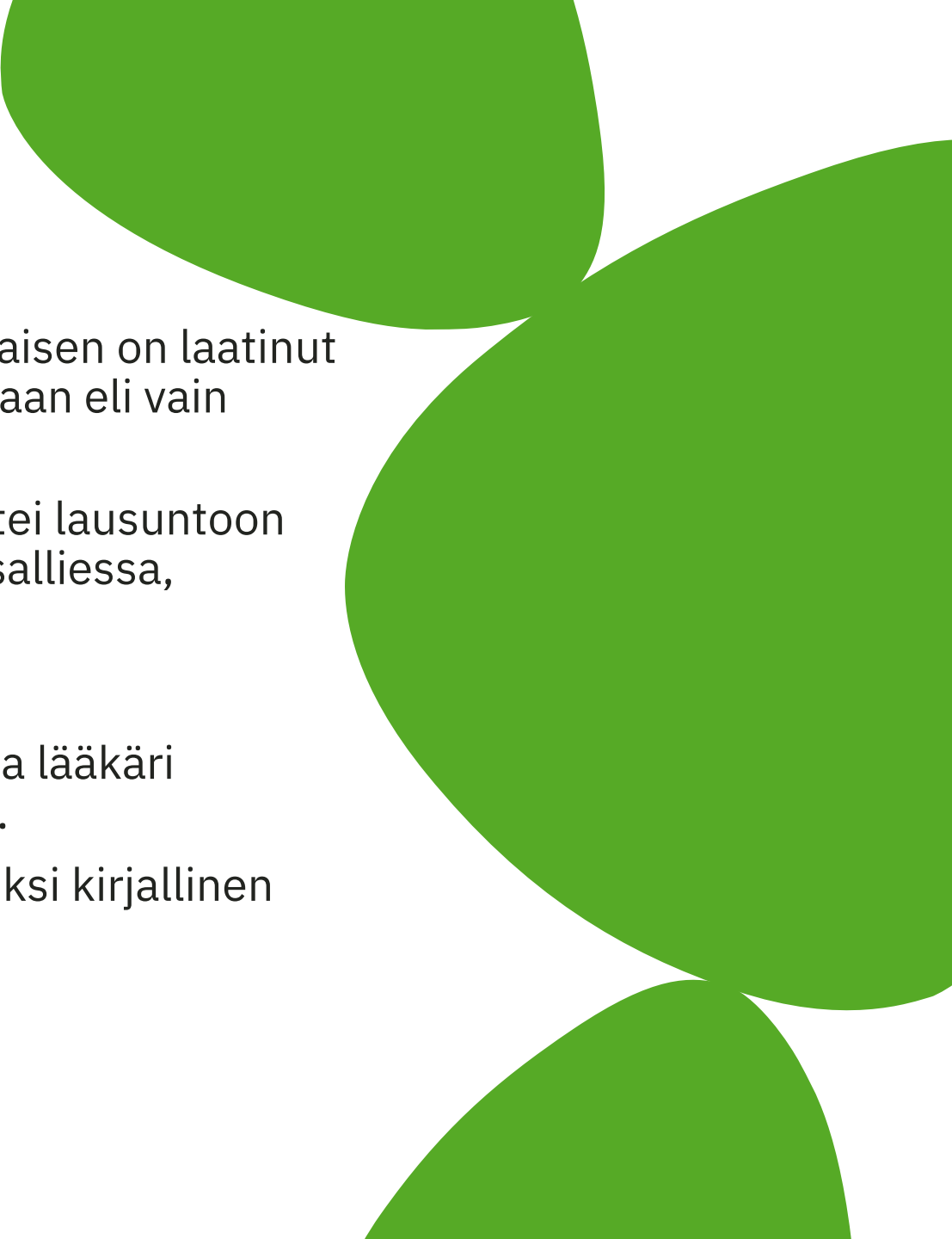
II Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä

23 § Lääkintölailliset todistukset ja lausunnot

Laillistetun lääkärin ja hammaslääkärin on, antaessaan lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja sekä muita todistuksia, jotka on **tarkoitettu esitettäväksi tuomioistuimelle** tai muulle julkiselle viranomaiselle, vahvistettava ne sanoilla "**minkä kunniani ja omantuntoni kautta vakuutan**".

Siten vahvistettu todistus tai lausunto **on pätevä ilman valallista vahvistusta, jollei tuomioistuin** tai viranomainen **erityisistä syistä määrää, että se on vahvistettava suullisella valalla tai vakuutuksella.**

Koska lääkärille on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ssä annettu todistusten ja lausunnonantajana erityinen asema, niin **kunnian ja omantunnon kautta vakuutettu lääkärinlausunto voi korvata valaehtoisen todistamisen oikeudessa** tai viranomaismenettelyssä.

-
- ➔ Lausuntoa olisi hyvä käyttää ensisijaisesti ja jos sellaisen on laatinut hyvä kysyä tarvitseeko tulla erikseen vielä todistamaan eli vain vahvistamaan annettu – mikä on lisäarvo ?
 - ➔ Voi myös kertoa todistajaksi kutsuneelle taholle, ettei lausuntoon ole lisättävää. Tai että voi täydentää, tilanteen niin salliessa, aiempaa kirjallista lausuntoaan.

2. Lääkäri oikeudessa

- Aina kirjallinen lääkärinlausunto ei kuitenkaan riitä ja lääkäri kutsutaan oikeuteen henkilökohtaisesti kuultavaksi.
- Sitä ennen kannattaa kuitenkin tiedustella syytä, miksi kirjallinen lausunto ei riitä.

- Todistaja saa kirjallisen kutsun oikeudenkäyntiin (siviiliprosessissa virallista kutsua ei yleensä tule; asianosainen nimeää ja pyytää).
- Todistamaan saapumisesta ei voi kieltäytyä, mutta todistajan kuulemista voidaan siirtää toiseen ajankohtaan hyväksyttävän esteen, kuten sairauden tai julkisen liikenteen keskeytymisen vuoksi.
- Esteestä on esitettävä selvitys ja esteen hyväksyttävyydestä päättää oikeuden puheenjohtaja.
- **Prosesseja ja tuomioistuimia (rikosprosessi, siviiliprosessi, hallinto-oikeudellinen prosessi jne.) on useita ja niitä koskeva sääntely voi olla erilaista.**
- Lääkärin ***ei kuitenkaan itse tarvitse hallita prosessisääntöjä.*** Tuomioistuimen tulee soveltaa niitä viran puolesta ja myös tarpeen tullen opastaa lääkäriä säännösten sisällöstä ja soveltamisesta.

- Lääkärin on kuitenkin syytä pitää mielessä salassapitovelvoitteet ja selvittää ne ennalta.
- On hyvä muistaa, että vaitiolovelvollisuudesta ja salassapidosta poikkeaminen edellyttää joko potilaan suostumusta tai lain säännöstä. Näistä tulee aina ennen todistamista varmistua.
- Viimekädessä tuomioistuin tekee päätöksen todistamisesta.

3. Missä asemassa kuullaan ?

Todistaja, asiantunteva todistaja vai asiantuntija ?

- Oikeudessa arvioidaan asian näyttöä.
- Hyvä selvittää etukäteen missä asemassa kuullaan ja mikä on ns. todistusteema.

- **Todistaja:**

- Yleensä todistaja kertoo oikeustositseikkaa koskevista havainnoistaan.
- Hoitava lääkäri toimii yleensä todistajana kertoen faktoista ja omista havainnoistaan hoitosuhteeseen liittyen.
- Vaikka hoitava lääkäri voi olla asiantuntemuksensa perusteella myös ns. asiantunteva todistaja, voi hän kieltäytyä tekemästä asiantuntemukseen perustuvia spekulatiivisia johtopäätöksiä, jos hän ei ole tehnyt niitä jo lausunnossaan.
- Jos toimii myös asiantuntevaa todistajana, niin silloin kertoo oman asiantuntemuksensa perusteella yleisemmin tilanteesta, mahdollista johtopäätöksistä (laajempaa näkemystä)

- **Asiantuntija**

- Rooli todistajaan nähden on erilainen, koska asiantuntija kertoo oikeustositseikkaa koskevista kokemussäännöistä.
- Todistajaan nähden asiantuntijalla ei yleensä ole omakohtaista kokemusta käsiteltävästä asiasta.
- Hänellä on koulutuksensa, ammattinsa tai muun syy vuoksi tietoa jutun ratkaisemiseksi tarvittavista tärkeistä kokemussäännöistä tai tieteellisistä seikoista.
- -> Rooli todistajana tai asiantuntijana on hyvä erottaa.

- Aiempi hoitosuhde ei kuitenkaan automaattisesti estä lääkäriä toimimasta myös asiantuntijana, jos puolueettomuus ei muutoin vaarannu.
- Todistajaksi pyydetyllä lääkärillä ei ole kuitenkaan velvollisuutta toimia potilaan nimeämänä asiantuntijana, ellei asiasta erikseen sovita.

4. Läsnäolo oikeudessa ym.

- Todistajana toimiminen on kansalaisvelvollisuus, ellei lääkärin vaitiolovelvollisuus ja salassapito estä todistamista.
- Lääkärin kuuleminen voidaan toimittaa usein myös etänä (videoneuvottelu, puhelinkuuleminen tms.). Läsnäolon ratkaisee oikeuden puheenjohtaja.

- Asiantuntijana toimimisesta taasen voi pääsääntöisesti kieltäytyä. Poikkeus tästä ovat lakisääteiset virkavelvollisuuteen kuuluvat lausuntojen antamiset. Asiantuntija antaa lausuntonsa kirjallisesti ja suullinen kuuleminen on mahdollista vain, jos lain säännös sitä edellyttää. Suullisesta kuulemisesta päättää tuomioistuin.

5. Todistamisesta ja siihen valmistautumisesta

- Valmistaudu todistamiseen huolella. Perehdy asiaa koskeviin potilasasiakirjoihin, lausuntoihin ja muuhun mahdolliseen aineistoon. Todistaminen tapahtuu suullisesti, mutta sinulla on oikeus pitää kirjallisia muistiinpanoja muistisi tukena.
- Oikeudessa sinun on puhuttava totta – totuudessa pysymisvelvollisuus!

- Voit todistaa siitä, mitä asiasta tiedät omien havaintojesi, tutkimuksiesi ja asiantuntemuksesi perusteella. Älä todistamisessasi mene alueelle, josta et tiedä; se mitä ei tiedä, siitä ei voi todistaa (eli vastaus voi olla en tiedä tai en osaa sanoa).
- Kuten ed. on tuotu esiin pääsääntöisesti et voi todistaa salassa pidettävästä asiasta, ellei potilas anna siihen suostumustaan. Varmista siis ensin, että olet saanut potilaaltasi suostumuksen.
- Jos mennään todistusteeman ulkopuolelle (esim. muihin potilaan asioihin), jotka eivät liity ko. asiaan, niin muistettava, että niissä pätee salassapito aivan normaalisti.

- Sinut voidaan velvoittaa todistamaan ***ilman potilaan suostumusta törkeätä rikosta*** koskevassa asiassa, kun syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.
- Tällaisia rikoksia ovat muun muassa tappo, murha, surma, törkeä pahoinpitely, raiskaus, törkeä raiskaus ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.
- Tuomioistuimien voi myös velvoittaa sinut todistamaan, jos potilas on kuollut ja erittäin tärkeät syyt vaativat todistamistasi. Tällainen tilanne voi koskea esimerkiksi potilaan tekemän testamentin pätevyyttä.
- *Jos et ole varma, voitko todistaa asiassa, voit ottaa ennen oikeudenkäyntiä yhteyttä oikeuden puheenjohtajaan. Puheenjohtajalla on velvollisuus neuvoa sinua myös oikeudenkäynnin aikana.*

- Jos olet velvoitettu todistamiseen, voit myös etukäteen tiedustella, voidaanko todistamisesi korvata sillä, että annat kirjallisen, kunnian ja omantunnon kautta vakuutetun lääkärinlausunnon.
- Jos olet antanut jo aiemmin lääkärinlausunnon, voit myös selvittää, riittääkö tämän lausunnon täydentäminen todistamisen korvaamiseen.
- Todistaminen voidaan suorittaa myös puhelimitse, jos oikeus sen sallii.
- Jos samassa asiassa on todistajaksi on nimetty muitakin potilasta hoitaneita lääkäreitä tai tahoja, niin kukin todistaa omasta osastaan eli keskitytään omaan todistusteemaan eli omiin havaintoihin ja merkintöihin, lausuntoon jne.

- Vaikka vain yksi osapuoli (esim. potilas itse) on nimennyt todistajaksi, myös muilla (vastapuolen asiamiehellä, oikeuden pj:llä jne.) on oikeus kysyä todistajalta – ”todistajaa ei omisteta”
- Jos tulee yllättäviä spekulatiivisia kysymyksiä, tulee erityistä harkintaa käyttää ja tarvittaessa kääntyä oikeuden pj:n puoleen, jonka tehtävänä huolehtia prosessin kulusta eli myös todisteluvaiheen lain- ja asianmukaisuudesta.

6. Korvaukset ja palkkio

- **Todistajalla** on oikeus saada kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.
- Selvitä palkkio asemasi osalta/kuka on nimennyt
- Esim. maksaako työnantajasi sinulle palkkaa ja kuluja todistamiseen kuluvalta ajalta.

- Jos työnantaja ei korvaa kuluja ja ansionmenetystä, on sinulla todistajana oikeus todistajan korvaukseen, joka maksetaan valtion varoista taikka sinut nimenneen asianosaisen toimesta.
- Valtion varoista maksettavista korvauksista saat tietoa asiaa käsittelevältä oikeudelta. Jos kustannuksia ei korvata valtion varoista, ota yhteyttä sinut nimenneeseen osapuoleen tai tämän avustajaan.
- Selvitä palkkio ja korvaus jo ennen oikeudenkäyntiä.

- **Asiantuntijalla** on oikeus saada kohtuullinen palkkio työstään ja ajanhukastaan sekä korvaus tarpeellisista kuluistaan.
- Asiantuntija voi siis määritellä itselleen kohtuullisen palkkion työstään sekä korvauksen tarpeellisista kuluistaan, vaikka lausunnon laatiminen tai muu työpanos ei aiheuttaisi hänelle suoraa ansionmenetystä.
- Jos asiantuntijalausunnon antaa viranomainen taikka julkisen viran tai toimen haltija taikka se, joka on määrätty antamaan lausuntoja kysymyksessä olevalta ajalta, palkkio ja korvaus suoritetaan vain, jos siitä on erikseen säädetty.
- Lääkäriin on hyvä lääkärintodistusta tai asiantuntijalausuntoa pyydettyäessä tiedustella, mihin lainkohtaan pyyntö perustuu. Näin hän voi tarkistaa palkkiota ja salassapitoa koskevat säännökset.

7. Lisätietoa:

Todistajana oikeudenkäynnissä (Tuomioistuinlaitos)

Lääkäriliiton sivuilta:

Lääkärintodistuksen kirjoittaminen, johon myös viranomaiset ja tuomioistuimet käytännössään tukeutuvat.

Lääkärinä toimiminen

Lääkärin lomakkeet

Lainsäädäntö löytyy sivuilta www.finlex.fi

- Lääkärilehden artikkeleita :
- Suomen Lääkärilehti [22/2010](#), s. 1982 - 1984 sekä [48/2011](#), s. 3633.
- **Lääkäri oikeudessa (Duodecim-lehti 2021;137(5):470-475)**

Hyödynnä liiton lakimiespalvelua !

- **Puhelinajat ma, ke, pe klo 12-14**
- **lakimiehet@laakariliitto.fi – päivittäin auki**

Kiitos!